

تاریخ: ۱۴۰۳/۰۳/۰۵

نامسئله‌ی چالش‌های علم و دین برای مسلمانان!

چرا بسیاری از چالش‌های علم جدید برای اندیشمندان مسلمانان، چالش‌های الهیاتی ایجاد نکرده است؟

شهید مطهری در کتاب علل گرایش به مادیگری، یکی از ریشه‌های مادیگری را، یافته‌هایی از علوم تجربی میدانند که به علت نارسایی‌های فلسفی در حوزه اندیشه غرب، موجب توهم تعارض میان علم و دین شده است. یکی از این موارد، **تقابل ایده خلقت و تکامل** است. تا امروز نیز همچنان بسیاری از مناظره‌های آنتیست‌ها و خداباوران در غرب به این مسئله می‌رسد. شهید مطهری سعی دارد نشان دهد که این تقابل مصنوعی است و از فریب‌های بزرگی است که در تاریخ الهیات، انسان غربی به آن دچار شده است، اما ما مسلمانان نباید فریب آنرا بخوریم چراکه اساساً تعارض ایده تکامل با خلقت همچون بسیاری از تقابلات علم و دین، برای ما نامسئله است.

تصور انسان غربی از وجود خداوند و ساختار جهان اساساً ضد تحول و تکامل شکل گرفته است و باور دارد که همه چیز از ازل به همین شکل بوده است. شهید مطهری در مقابل، معتقد است که این صورت از مسئله غلط است و الهیات مسیحی نیز گول خورده است که به جای اینکه از ایده تکامل به نفع دین استفاده کند، آنرا دشمن خود گرفته و با آن به جنگ درآمده. شهید مطهری هیچگاه با تکامل نمی‌جنگد، نه اینکه آنرا درست بداند، بلکه او به جای افتادن درون بازی تکامل یا خلقت، مسأله سازی جدیدی می‌کند که باعث استفاده از ظرفیت‌های ایده تکامل در توضیح ایده خلقت می‌شود.

او با ریشه‌یابی ایده تکامل در سه مقاله «اصالت روح»، «قرآن و مسئله‌ای از حیات» و «توحید و تکامل»، نشان می‌دهد که سه مسئله در ایده تکامل وجود داشت: «ازلیت ماده»، «تحول و تکامل»، «نسبت فیزیک و حیات». این سه مسئله که از دل تحولات تجربی حاصل شده بود، برای انسان مسیحی قابل جمع نبود و ضعف اندیشه فلسفی در غرب باعث شد تا تصور کنند برای خداباوری، نیازمند ابطال آن مطالب هستند. شهید مطهری گفته است اما ما در اندیشه دینی، اندیشمندانی مثل ابن سینا را سراغ داریم که با وجود پذیرش برخی از آن مطالب، خداباور بوده‌اند. مثلاً در ساختار الهیات حکمت متعالیه، عالم عین حرکت است و هر لحظه از آن، یک صورت و بروزی پیدا می‌کند، اما کل این تحول و تکامل محتاج وجود خداوند بوده و درون‌زا نمی‌باشد. اینرا مقایسه کنید با ظرفیت الهیات مسیحی در نسبت با علم جدید. بنابراین هیچکدام از مسائل فوق، برای حکیم مسلمان و اندیشمند تمدنی اسلام، مخالفتی با وجود خداوند نداشته و موجب گرایش به مادیگری نشده است.